

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

133:1 • 2013

De Svenska Historikerdagarna, Mariehamn, 21–23 september 2012

Den ideella föreningen De Svenska Historikerdagarnas första möte hölls 1993. De årliga mötena har sedan dess framför allt samlat historielärare och branschfolk, men också delar av den bredare historieintresserade allmänheten. Sedan starten har flera möten hållits utomlands, på platser med koppling till svensk historia som Åbo, Vasa, Riga och Greifswald. Årets möte hölls i Mariehamn på Åland, som denna höst firar 90 år av självstyrelse.

Åländsk historia gick följdriktigt som en röd tråd genom hela arrangemanget, både i programmet och i den omgivande miljön. Mottagningen hölls exempelvis på Ålands museum, där deltagarna bjöds på åländsk "champagne", tillverkad av lokala äpplen. De arrangerade utflykterna illustrerade också öns rika historia och kulturarv. Deltagarna hade att välja mellan att antingen besöka Bomarsunds fästning eller att guidas genom de många viktiga medeltida platserna, bland dem hela tolv medeltida stenkyrkor. En annan utflykt erbjöd Åland "i ett nötskal", bland annat Kastelholms slott, den medeltida borg som var Ålands administrativa centrum från 1300-talet fram till 1600-talet. Ytterligare en utflykt fokuserade på öns sjöfartshistoria och bestod av en tur på galeasen Albanos, det återskapade segelfartyg som liknar de som användes vid de stora bondeseglotionerna i Östersjön under 1800-talet.

Kanske är det de geografiska förhållandena – öns vikar, avstånd, jordmån, väder, och smaker – som har format Åland till just Åland. För några "ålänningar" finns egentligen inte, fick vi lära oss av Lagtingets talman Britt Lundgren, som betonade den vidsträckta in-, om- och utflyttning som alltid präglat ön. Åland har alltid legat som en mötesplats i havet, mitt emellan norra Europas östliga och västliga färdvägar, och temat för konferensen var också "Mötesplatser och korsvägar". I dag är ålänningarna autonoma, men, som det åländska lantrådet Gunilla Gunell uttryckte det, man "hejar på Finland i ishockey men på Sverige i Melodifestivalen".

Invigningstalare Paavo Lipponen, Finlands före detta statsminister, lyfte i sitt tal fram vikten av att rent allmänt känna sin historia, vilket han menade inte minst gällde hans eget Finland. Han pekade på ett antal historiskt viktiga skeden, eller "lyckträffar" som format dagens Finland, men också på krigen som lika otvetydigt format det "finska". Historikern Nils Erik Villstrand höll därpå programmets plenarföreläsning på temat "Norden i stöpsleven" och betonade den genomgripande förändring som riksdeleningen 1809 hade för nordiskt vidkommande.

Härpå följde de parallella programmen med en god blandning mellan olika tidsepoker och vitt skilda ämnen, såsom Ingvar Kamprads nazistiska

verksamhet, kristendomens historia, hemliga svenska Natoförbindelser och digitala läromiljöer i klassrummen. Många teman berörde också specifikt Åland och dess historia, som den ryska periodens eventuella inverkan eller hur självstyrelsen har påverkat förhållandet till Finland. Av programmets många presentationer kring de historiska möten som har skett på Åland utmärkte sig Martin Hårdstedts om de unga ryska soldater som kommanderats till Åland för att bygga Bomarsunds fästning och som inkvarterades hemma hos de åländska bönderna. Den påtvingade intimiteten skall ha fungerat förvånansvärt bra och lagt grunden för ett tämligen rikt socialt och kulturellt utbyte mellan ryssar och deras åländska värdar. Ett annat spännande föredrag, av Sofia Häggman, behandlade mötet mellan den åländske 1800-talsorientalisten Georg August Wallin och dennes upplevelse av det *verkliga* orienten. Som aklimatiserad skulle han komma att uppfatta den mytomspunna orienten, som han i förstone hade tyckt så skrämmande och annorlunda, ”som alldeles hemligt”. Dessa kulturella möten mellan enskilda människor, som framträder genom ett betraktande av vardagsvillkor, utgör ett intressant metodologiskt grepp och – eller förstås just därför – en ovanligt spännande empiri kring enskilda människors personliga möten och korsvägar, som faktiskt tycks ha haft avgörande betydelse både kulturellt och historiskt.

Historikerdagarna på Åland var ett lyckat arrangemang. Att förlägga mötet på en plats där deltagarna inte har så mycket annat att göra än att umgås leder onekligen till en särskild sorts gemenskap. Det faktum att det är arrangörerna som utformar programmet och därvidlag ber utvalda historiker om att tala om vissa på förhand givna teman sätter onekligen åhörarna i en central position – alltså en viss tyngdpunktsförskjutning jämfört med de Svenska Historikermötena, där forskarnas presentation av sin egen forskning ju står i centrum. I Historikerdagarna finns ett utmärkt forum för möten mellan alla med ett historiskt intresse och engagemang, vare sig man räknar sig till den historieintresserade allmänheten eller till akademien.

Stockholms universitet

ANNIKA SANDÉN

European Association for Urban History, Prag 29 augusti–1 september 2012

I månadsskiftet augusti–september samlades stadshistoriker från hela världen i Tjeckiens huvudstad Prag till den elfte internationella urbanhistorikerkonferensen. Bakom arrangemanget stod European Association for Urban History (EAUH), som har arrangerat dessa konferenser vartannat år sedan